

Faktory ovlivňující poslušnost vůči autoritě

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=230>.

Poslušnost vůči autoritě

„Poslušnost vůči autoritě“ mnohým připomene experiment profesora S. Milgrama, který dokázal, že kruté chování k ostatním lidem nemusí vždy pramenit z povahy jedince, ale může se objevovat v jisté situaci u každého člověka. Musí být přítomna autorita, a člověk musí mít zafixovanou určitou poslušnost a respekt vůči této autoritě (Machovcová, 2019). Během pandemie onemocnění COVID-19 se stala poslušnost vůči autoritě opět ŽHAVÝM tématem v souvislosti s vládními nařízeními. (Pro připomenutí několik z nich: nutnost používání respirátorů, zákaz cestování mezi kraji, zákaz provozu restauračních zařízení po 22. hod. a další.)

Inventář poslušnosti vůči autoritě

Poslušností vůči autoritě v souvislosti s dodržováním vládních nařízení během pandemie COVID-19 se zabýval v rámci psychometrické laboratoře i autorský tým projektu *Inventář poslušnosti vůči autoritě* (Vršťalová & Traxler, 2020/2021). Inventář se skládal z osmi tvrzení, na něž mohl respondent reagovat jednou z následujících možností:

nesouhlasím – spíš nesouhlasím – spíš souhlasím – souhlasím

Stupně byly ohodnoceny jedním až čtyřmi body. Polovina položek inventáře byla kódována reverzně, aby došlo k případnému odhalení nedbalého vyplnění inventáře. Jednotlivá tvrzení se vztahovala k aktuálním nařízením, která byla v té době vydávána, a respondentům byla tvrzení předkládána v náhodném pořadí:

1. Nosil/a jsem správně nasazenou roušku všude tam, kde mi ukládal zákon.
2. Obcházel/a jsem záměrně nařízení (např. schválně jsem pil/a či jedl/a, abych si mohl/a sundat roušku; nezakrýval/a jsem si rouškou nos, ...).
3. Používal/a jsem dezinfekci připravenou u vstupů do budov a obchodů.
4. Dodržoval/a jsem dvoumetrové rozestupy.
5. Zůstával/a jsem v barech, hospodách apod. i po státem nařízené zavírací době.
6. Navštěvoval/a jsem utajené „párty“ a podobné akce.
7. Stýkal/a jsem se s lidmi patřícími do ohrožené skupiny (např. prarodiče).
8. Pohyb venku jsem omezil/a na cesty do práce, za rodinou a na cesty nezbytně nutné k obstarání toho nejnnutnějšího.

Inventář byl podroben faktorové analýze, výsledkem byl předpoklad jednofaktorového modelu. Vnitřní konzistence inventáře dosahovala hodnoty 0,74. Tato hodnota byla autory vyhodnocena jako uspokojivá. Více informací k Inventáři poslušnosti vůči autoritě je možné získat zde: <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/pmlab/index.php>.

Lineární regrese

Cílem našeho malého experimentu bylo zjistit, jaké faktory a do jaké míry ovlivňují poslušnost vůči autoritě. Data do naší studie jsme si vypůjčili právě z výzkumu Vršťalové a Traxlera (2020/2021). Chtěli jsme určit do jaké míry jsme v naší poslušnosti ovlivňováni naším věkem a pohlavím. Pro zjištění významnosti vlivu výše zmíněných faktorů jsme data analyzovali za pomoci všeobecného lineárního modelu. Do modelu jsme jakožto závisle proměnou stanovili bodové ohodnocení respondentů v Inventáři poslušnosti vůči autoritě, jako nezávisle proměnné jsme určili pohlaví a věk, který jsme vypočítali z roku narození, který jsme měli k dispozici. Protože jsme neměli přesná data narození respondentů, stanovili jsme u všech jako datum narození na začátek ledna, abychom jejich věk mohli lépe odhadnout. Konečný počet respondentů byl 364. Data byla zpracovávána v programu Statistica.

Z programu jsme získali p-hodnoty, které popisuje následující tabulka:

<u>Výsledné p-hodnoty</u>	
<i>Pohlaví</i>	0,004964
<i>Věk</i>	0,000370

Z výsledků je zřejmé, že věk ovlivňuje poslušnost vůči autoritě více než pohlaví, byť jen o málo. Statistika stanovila počáteční hodnotu výsledků respondentů na 23,91 bodů. Tato hodnota se týká pouze respondentek, u respondentů by hodnota výsledků průměrně klesla o 1,46 bodu. Z výsledných hodnot dále víme, že s každým přibývajícím rokem věku respondentů výsledek stoupá o 0,07 bodu. Standardizovaný regresní koeficient poukazuje, že s každým dalším rokem se zvyšuje výsledná hodnota o 0,18 směrodatné odchylky.

Koeficient determinance dosáhl hodnoty 0,05 a hodnota korigovaného koeficientu determinance je 0,04. Tyto hodnoty nám říkají, že s pomocí našich dvou regresorů, tedy věku a pohlaví, jsme schopni vysvětlit pouhá 4 % hrubého skóru respondentů v Inventáři poslušnosti vůči agresivitě.

<u>Koeficienty determinance</u>	
<i>Multiple R2</i>	0,050000
<i>Adjusted R2</i>	0,045000

Je zřejmé, že i když věk ani pohlaví nemají na naši poslušnost vůči autoritě nijak zvlášť velký vliv, i tak je jejich vliv zjevný; zároveň zjišťujeme, že věk má na naši poslušnost nepatrně větší vliv než pohlaví.

Přestože výsledná data nejsou nijak zvlášť závratná, předpokládáme, že závěr nikoho nepřekvapí. Samozřejmě jsme nepředpokládali, že bychom dokázali vysvětlit větší množství závisle proměnné, na naši poslušnost má vliv mnohem více faktorů, které jsou zároveň i podstatnější než věk a pohlaví. A tak ačkoliv studie nepřináší žádný závratný objev, byla skvělou cestou, jak si vyzkoušet práci s všeobecným lineárním modelem.

Seznam literatury

Machovcová, K. (2019, 3. prosince). *Milgramův experiment: poslušnost, či neposlušnost?* NPI. <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/GV/22171/MILGRAMUV-EXPERIMENT-POSLUSNOST-CI-NEPOSLUSNOST.html>

Vršťalová, E., & Traxler, J. (2020/2021). *Inventář poslušnosti vůči autoritě*. Studentská psychometrická laboratoř – přehled testů. https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/pmlab/zpravy/zprava0229_2.pdf